

Az Andrássyak családja

Joó Csaba, Biatorbágy (csaba@cynara.hu)

Ezúttal nem a krasznahorkai és csíkszentkirályi Andrássy családról kívánok írni, mert ezt már többen megtették. Viszont minthogy minden út Rómába vezet, mostani útkeresésünk is az Andrássyaktól indul vagy oda vezethető vissza. A logika a múltból a mába induló utat preferálja. Miről is van szó? Maradjunk most egy tipikus családnál, mely apából, anyából és gyermekekből áll, vagyis fiúkból, s lányokból áll. A fiúk viszik tovább a nevet, öröklik a vagyont, a lányok - bár a családhoz tartoznak - mégis legfeljebb a stafíringot kapják, s többnyire a nevüket is vesztik. A lány már másik család ősanja lehet, génjeiben azonban megmarad a szülői háznál.

Néhány éve Betlérén jártam s a vezetésre várakozván, kezembe akadt a kastély vendégkönyve. A könyvet lapozgatván a következő beíráson akadt meg a szemem: „Köszönjük, hogy kastélyunkat ilyen szépen rendben tartják!” Érdekes a beírás, különösen ha tudjuk, hogy a kastélyt a csehszlovák állam elkobozta s a család tagjai szétszóródtak a világban! Hát akkor kik írták a bejegyzést? Bevallom, hogy nem tudom, hiszen olvashatatlan aláírás következett! Több lehetőség közül most az egyiket vázolólok.

Kezdjük a kutatást azzal az időponttal, amikor a család a királyi Magyarországra költözött! Az első kérdés, hogy kik is azok az Andrássyak? Módos erdélyi család, amely a szerencse forgandósága miatt szülőföldjéről, ahol évszázadok óta él, menekülni kényszerül. Vagyonuk Erdélyben maradt, - birtokaikat soha nem kapják vissza. Noha oklevelekkel elismerik birtokaik tulajdonjogát, a királyi oklevelek Erdély távoli vidékén semmit sem érnek. A királyi Magyarországra érve Rudolf császár örömmel fogadja őket, ám ez - mint látni fogjuk - a megélhetéshez édeskevés!

Erdélyben a családot a „szentkirályi” előnév illette meg. Az 1600-as évek elejéig Magyarországon is így hívják őket. Később - talán a megkülönböztetés érdekében - elhagyott udvarházuk helye után a „csíkszentkirályi” előnevet veszik fel, amelyet 1620 körül kiegészít - itteni váruk helyszíne után - a krasznahorkai előnév. Nevük tehát, alig ötven év után, e formában rögzül.

Kikkel is kezdődik történetünk? A szóban forgó család Andrássy Péter és felesége, Becz Zsófia, és négy gyermekük; két fiú és két lány. Mátyás és János, illetve Kata és Anna valószínűleg ekkor serdülő koruk elején voltak. Kövessük nyomon sorsukat! Az apa Andrássy Péter 1591-ben elhunyt. Történetünk itt két szálon fut, mert míg Basics Beatrix Betlér és Krasznahorka az Andrássyak világa c. könyve két leányról tud, Szluha Márton Nyitra vármegye nemes családjai c. műve háromról! A család legidősebb fia, Mátyás 1560 táján születhetett, Pálffy Annával kötött házasságából egy fiú, II. Mátyás származott. Az apa 35 évesen Mezőtúr mellett, valószínűleg kolerában meghalt. A család története ekkortól jól dokumentált. Ettől fogva a szokása szerint” helyett „y”-nal írják a nevüket, és felveszik a „krasznahorkai” előnevet.

Érdemes egy „apróságra” felhívni a figyelmet: felesége, Pálffy Anna Vöröskővárról érkezett szintén egy feltörekvő családból. A másik fiú, János sorsa a bátyjéhez hasonló, ő 1567-ben születhetett. Felesége Hegyessy Anna. Házasságukból egy leány származott, akit a források olykor Katának vagy Klárának, szerin-

tem viszont a nagyanyja után Zsófiának hívtak. Az apa itt is a török elleni harcok áldozata: 1596-ban Eger alatt szerzett sebesülésébe pár héttel később, november 17.-én hal bele. Alig hét év alatt a család felnőtt férfi tagjai mind elpusztultak, rengeteg bizonytalanságot hagyván maguk után. A lányok (mint említettem, Szluha háromról tud): a legidősebb Kata, (szerintem Anna), asszonynevéen alsókékedi Kékedy Györgyné a későbbiekben még jelentős szerepet játszik a család életében. A Kékedy család rövid életű: Kékedy György tehetős ember, királyi számvevő, ő is ekkoriban emeli fel családját. Kékeden a korban már modernnek számító erődtett várkastélyt épít, amely máig fennmaradt. Egy fiáról tudunk: Péter, akinek egy lány utódja révén a vagyont és a kastélyt a Melczer- család kapja, s birtokolja 1944-ig. A másik lány – saját kutatásom szerint – Kata, Semsey Miklósné. Érdekesség, hogy a Semsey-családdal jó kétszáz év múlva ismét komaságba kerülünk, miután akkori ősanyánk, Szemere Klára, Semsey Andor nevű féltestvérünknek édesanyja.

Történetünkben térjünk vissza A. Jánoshoz, a hazájáért életét áldozó kisebbik fiúhoz. Leányát, Zsófiát, aki apja halálakor két éves lehetett, (1594-ben születhetett), -nagynénje, Pálffy Anna veszi magához, s a leány felnőtt koráig is gondoskodik róla. Édesanyjáról a továbbiakban nem tudunk semmit. Talán újra férjhez ment, vagy esetleg korán elhunyt.

Írásaimban szívesen szólok a Gondviselésről. Történetünk e pontján, a XVI. század . utolsó perceiben, az Andrassy-család felnőtt férfitagjai mind halottak; a jövőt egy energikus nagymama, Becz Zsófia és két apróság, két kis unokatestvér jelenti egy nyirkos hideg várban! Krasznahorka várában a kápolnában csodatévő Mária-kép található, amelynek eredete a múltba vész. Talán ez előtt a kép előtt imádkoztak, s bízták a Gondviselésre magukat! Segítség helyett a császár újabb követelése érkezett, fizessenek Krasznahorkáért további 10 000 Ft.-ot. Vajon hol volt a Gondviselés ekkor? A válasz csak később érkezett, nyomait ma is fel lehet ismerni, részben a helyszínen, részben a családok sorsában. A császári követelés váratlan volt, s igazságtalan, ám fizetni kellett, mert már más is bejelentkezett a Bebek-család egykori váráért! A családot a sógor, Kékedy György, 9000 Ft-os kölcsöne segítette ki, melyért cserében három évre Dernőt kapta zálogba.

Időközben a leány, Zsófia, felcseperedett, s szigeti Vass Gáborné lett belőle. Házasságukból két gyermek, Erzsébet és Márton született. Andrassy Zsófia második férje, vajai Ibrányi Mihály. Történetünk szempontjából most Vass Erzsébet szálán megy tovább a történet. Első férje, Kende Mihály akit - talán nem illetlenség ilyet állítani – Erzsébet szerencséjére hamar elveszített. Második férje, Sulyok György, katonaember az ősi Sulyok családból, mely család korábban pécsi püspököt is adott. Házasságukból két lány (Andrassy Péter ükunokái), Zsófia és Kata születik. Ismét Zsófia vonalán megy a történet, aki előbb Mező Mártonné, majd Farnossy Lászlóné lesz. Ismét két gyermek, Krisztina és Imre születik. Imre, Rákóczi hadnagya, fiatalon hal meg tífuszban. Krisztina Hunyady Istvánhoz megy feleségül. Ekkortól a történet - szinte a mába érően - a vajdahunyadi Hunyady-család története lesz! (Nyolc Hunyady generáció követi egymást, majd a történet ismét leányágon tart a jövőbe.)

A Csíkszentkirályról menekülő székely Andrassy család így talál utat a XXI. század kihívásai felé. A bevezetésben említettem a betléri Emlékkönyv beírását. Tudomásom szerint nem ennek a családnak a tagjai írtak be, ami azt jelenti, több hasonló történet is lehet!

Felhasznált források

Basics Beatrix: *Betlér és Krasznahorka - Az Andrássyak világa*, Rubicon-Ház Bt., Budapest, 2005, ISBN: 978 9638 6721 24

Szluha Márton: *Bács-Bodrog, Csanád, Liptó, Nyitra, Udvarhely és Vas vármegyék nemes családjai*, Heraldika Kiadó, Arcanum CD-ROM, Budapest, 2005, ISBN: 963 7374 14 0

Családi levéltár